

Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

<https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/aktualnosci/171068,80-rocznica-powstania-Narodowych-Sil-Zbrojnych-Projekt-Ocalamy-uhonorowanie-grob.html>
25.04.2024, 22:04

80. rocznica powstania Narodowych Sił Zbrojnych. Projekt Ocalamy - uhonorowanie grobu sierżanta Jana Dymka - Wrocław, 20 września 2022

20 września 1942 roku to dzień w którym rozkazem Dowództwa NSZ nr 1/42 wydanym przez płk. Ignacego Oziewicza ps. „Czesław” zostały utworzone Narodowe Siły Zbrojne. Liczyły od 80 do 100 tysięcy żołnierzy. Były po Armii Krajowej drugą co do wielkości ściśle wojskową formacją polskiego podziemia niepodległościowego. W 1944 r. w większości zostały scalone z Armią Krajową.

Żołnierze Narodowych Sił Zbrojnych walczyli o niepodległość Rzeczypospolitej zarówno z okupantem niemieckim, jak i sowieckim. Oddziały NSZ wstąpiły się udziałem w wielu bitwach partyzanckich, walcząc samodzielnie lub wspólnie z oddziałami AK m.in. pod Ujściem, Michałowicami, Oleszkiem, Radoszycami, w dziesiątkach akcji uwalniania więźniów z aresztów śledczych Gestapo, a także w akcjach mających na celu obronę ludności cywilnej przed zbrodniczą i grabieżczą działalnością band rabunkowych. Oddziały Narodowych Sił Zbrojnych brały udział w akcji „Burza” i w Powstaniu Warszawskim, walcząc ramie w ramie z oddziałami Armii Krajowej. Żołnierze NSZ nigdy nie pogodzili się z podbojem Polski przez Związek Sowiecki i narzuceniem jej komunistycznej władzy.

W 80. rocznicę sformowania NSZ na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN we Wrocławiu zorganizowało uroczystość uhonorowania insygnium *Ojczyzna Swemu Obrońcy* grobu sierżanta Jana Dymka, żołnierza NSZ w ramach akcji Ocalamy. W 2021 roku w miejscu, gdzie nie istniało żadne oznaczenie powstał pomnik nagrobny. Było to możliwe dzięki informacjom od dra Rafała Sierchuli z poznańskiego oddziału IPN jak również wysiłkowi i determinacji pracowników OBUWiM we Wrocławiu.

Prowadzący uroczystość i przemawiający w imieniu IPN Naczelnik OBUWiM Wojciech Trębacz stwierdził, że w tym miejscu spotyka się wszystko to co najważniejsze w programie Ocalamy: odnalezienie miejsca pochówku, zbudowanie godnego nagrobka, kultywowanie pamięci w momencie, gdy ulega ono zatarciu. Gdy mówimy o żołnierzach NSZ szczególnie ważna jest walka o uczciwą pamięć. Komuniści przez lata starali się wręcz zohydzić ich postacie. Podkreślali to również inni przemawiający dodając, że ta praca i walka o pamięć trwa do dzisiaj.

W uroczystości wzięł udział wicewojewoda dolnośląski Jarosław Kresa, wysocy oficerowie

wojska polskiego i policji, trzy klasy uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 83 we Wrocławiu. Bardzo liczni przedstawiciele rodziny sierżanta Dymka z Dolnego Śląska, Krakowa, Pomorza i Niemiec. Należy wymienić synową panią Irenę Dymek, wnuczkę Elżbietę Dymek i wnuka Krzysztofa Dymka, wnuka i prawnuków brata Stanisława: Władysława, Michała, Romana i Marka Dymków, wnuków siostry Katarzyny: Jana i Grzegorza Bąbińskich i Andrzeja Pawlickiego.

Kompanię reprezentacyjną i wartość honorową zapewniła Akademia Wojsk Lądowych. Apel Pamięci odczytał ppłk Tomasz Słotwiński z AWL.

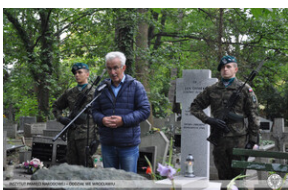
Mogiła Jana Dymka została wpisana do rejestru grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Jan Dymek, sierżant Narodowych Sił Zbrojnych. Ur. 21 VIII 1902 r. w Kurzelowie pow. włoszczowski. Był synem Marcina i Agnieszki z domu Standerska. W swoich zeznaniach mówił, że podczas I wojny światowej amputowano mu prawą rękę, w którą był wcześniej ranny. W 1920 r. otrzymał stopień plutonowego wojska polskiego. Według dokumentów NSZ, do organizacji wstąpił w styczniu 1944 r. i działał w wywiadzie. Początkowo był żołnierzem oddziału por. Władysława Kołacińskiego „Żbika”, używał ps. „Jan Tyniecki”. Od 18 X 1944 r. znalazł się w szeregach Brygady Świętokrzyskiej NSZ. W opinii awansowej na stopień sierżanta z 31 XII 1944 r. napisano o nim: *solidny, odważny i dzielny, 100% żołnierz, ideologicznie wyrobiony. Jest żołnierzem starym, o dużej inicjatywie i odważnym, dokładnym w wykonywaniu swych obowiązków*. Z tego dokumentu wynika, iż był żołnierzem oddziału II (wywiadu) 204 pp NSZ, a stopień sierżanta otrzymał ze starszeństwem na dzień 1 II 1945 r.

W czasie przemarszu w lutym 1945 r. dowódca Brygady Świętokrzyskiej płk Antoni Szacki „Bohun-Dąbrowski” odkomenderował por. NSZ Stefana Celichowskiego na kursy specjalne w okolicach Petersdorfu (Petřkovice) jako dowódcę grupy wraz z 50 elewami. Wszyscy byli ochotnikami. Kurs na którym szkolił się „Tyniecki” odbywał się w miejscowości Libice koło Leitmeritz (Litomierzyce). Tam w marcu 1945 r. w zaadaptowanej szkole prowadzono szkolenie dla radiotelegrafistów, jak i ochotników na kursie specjalnym. Piętnastoosobową grupą dowodził kpt. Zygmunt Rafalski „Sulimczyk”. Podczas szkolenia zapadły decyzje, cały oddział zostanie zrzucony w dwóch turach i po wylądowaniu połączy się ponownie pod dowództwem Rafalskiego. Pierwsza część grupy została zrzucona w nocy z 22 na 23 III 1945 r. Do działań tych strona polska została zmuszona przez monitorujące przemarsz Brygady Świętokrzyskiej czynniki niemieckie. Partyzanci wylądowali ostatecznie w pobliżu Sandomierza. Wśród nich znalazł się Jan Dymek. O udziale „Tynieckiego” w grupie wspominali w zeznaniach skoczek Lucjan Bracha i Tadeusz Chojnacki. Pierwszy zeznawał o nieznanym mu z nazwiska żołnierzu, który był zupełnie bez prawej ręki, drugi o „Żynieckim” pochodzącym z Krakowa. Po zrzuceniu grupa rozproszyła się. Część spadochroniarzy trafiła do aresztu UB. Dymek w kwietniu 1945 r. znalazł się w oddziale

por. Alojzego Sikorskiego „Jaremy”, po jego rozbiciu trafił do Jeleniej Góry. W listopadzie 1948 r. WUBP we Wrocławiu sporządziło plan tajnego aresztowania i jego werbunku. Z uwagi na wyjazd Dymka do rodziny do Kościerzynie Wielkim gm. Wyrzysk, operację przeprowadzono tam aresztując go prawdopodobnie 25 XI 1948 r. Trafił na przesłuchanie do siedziby WUBP we Wrocławiu do pokoju 18 na IV piętrze. Ostatnie chwile aresztowanego tak wspominał przesłuchujący go oficer UB: *Po zatrzymaniu go w jednym z województw centralnych został przywieziony do Wrocławia, bowiem tu sięgały jego powiązania organizacyjne. Miałem możliwość rozmowy z nim i, wychodząc na chwilę z pokoju, poleciłem go pilnować jednemu z młodszych pracowników służby bezpieczeństwa, od niedawno służącego. Ten bezręki NSZ-towiec w mig się zorientował, że ma do czynienia z młodym i niedoświadczonym pracownikiem służby bezpieczeństwa i wykorzystując jego chwilową nieuwagę wyskoczył z 4 piętra na bruk, ponosząc śmierć na miejscu. W tym samym dniu, 26 listopada, jego ciało trafiło do Zakładu Medycyny Sądowej we Wrocławiu, a dzień później przeprowadzono sekcję zwłok. 29 XI 1948 r. Jan Dymek został pogrzebany na cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu.*

Tekst biograficzny przygotował dr Rafał Sierchuła z IPN Poznań.

80. rocznica powstania
Narodowych Sił
Zbrojnych. Projekt
Ocalamy –
uhonorowanie grobu

80. rocznica powstania
Narodowych Sił
Zbrojnych. Projekt
Ocalamy –
uhonorowanie grobu

sierżanta Jana Dymka.
Wrocław, 20.09.2022.

80. rocznica powstania
Narodowych Sił
Zbrojnych. Projekt
Ocalamy -
uhonorowanie grobu
sierżanta Jana Dymka.
Wrocław, 20.09.2022.

sierżanta Jana Dymka.
Wrocław, 20.09.2022.

80. rocznica powstania
Narodowych Sił
Zbrojnych. Projekt
Ocalamy -
uhonorowanie grobu
sierżanta Jana Dymka.
Wrocław, 20.09.2022.

sierżanta Jana Dymka.
Wrocław, 20.09.2022.

80. rocznica powstania
Narodowych Sił
Zbrojnych. Projekt
Ocalamy -
uhonorowanie grobu
sierżanta Jana Dymka.
Wrocław, 20.09.2022.

80. rocznica powstania
Narodowych Sił
Zbrojnych. Projekt
Ocalamy -
uhonorowanie grobu
sierżanta Jana Dymka.
Wrocław, 20.09.2022.

80. rocznica powstania
Narodowych Sił
Zbrojnych. Projekt
Ocalamy -
uhonorowanie grobu
sierżanta Jana Dymka.
Wrocław, 20.09.2022.